

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 5.

**SZLOVÁK NYELV
ÉS IRODALOM**

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

OKTATÁSI MINISZTERIUM

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

Az emelt szintű írásbeli vizsga tartalmaz egy nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsort, továbbá megjelöl négy szövegalkotási feladatot, melyekből egyet választ a vizsgázó. A vizsgázó az írásbeli feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet áthúzza.

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor megoldásához csak szlovák helyesírási szótár használható, a szövegalkotási feladatok megoldásához ezenkívül egy és kétnyelvű szótár, illetve ha azt valamelyik feladatsor megjelöli, szöveggyűjtemény is.

Szlovák nyelv és irodalomból a szövegalkotási feladatok mindkét szinten megegyeznek, csak értékelésük, pontozásuk különbözik.

9.

a) Šafárikove Dejiny slovanskej reči a literatúry, historická téma z IX. stor., ľudová slovesnosť
(za každý vedomostný prvok pol bodu, spolu 1 bod).

b) Dunaj, Tatra = Slovensko, Tatra = voľnosť, túžba po slobode

Jedľa = nesmrteľnosť, odolnosť, priateľstvo, pevný charakter, vernosť.

Skala = stabilita, spoľahlivosť.

Chlieb a soľ = priateľstvo, priazeň.

(za určenie symbolu pol bodu,

za určenie významu pol bodu, spolu 4 body).

c) dobromyseľnosť, pohostinnosť, vernosť vlasti, odhodlanosť, sebaobetavosť, hrdinskosť, slobodymilovnosť, smelosť, demokratické zmýšľanie, hrdosť a podobne

(za každú správnu odpoveď pol bodu, spolu 3 body)

10. sylabický veršový systém: charakterizuje ho rovnoslabičnosť, polveršový predel, rytmicko-syntaktický paralelizmus, párne rýmy, opakovacie figúry, verše v citáte sú 13 slabičné

(za určenie veršového systému 1 bod,

za určenie jedného znaku pol bodu, spolu 2 body).

11. neponížia sa, nepokoria sa, nepoddajú sa, sú sebavedomí, smelí, demokraticky zmýšľajúci

(za každú správnu odpoveď pol bodu, spolu 1 bod).

12. A smelými slovami sa mu prihovárajú

(za správny prepis 2 body).

II. SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK ÉRTÉKELÉSE

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

A vizsgáztatók az értékelési útmutató alapján minősítik a vizsgázó teljesítményét, majd feltüntetik a dolgozaton az egyes szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot. Az értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait. Az értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának felépítését, szerkezetét, valamint tartalmi és nyelvi minőségét.

A fogalmazási feladat megoldásával maximum (60) pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő: a fogalmazás tartalmi minősége: (20) pont, szerkezete, felépítése, stílusa: (20) pont, nyelvi minősége: (20) pont. Az értékelő tanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

(Elérhető pontszám: 20)

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése;
- a téma megértése, a szövegalapú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás helyénvalósága;
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, indokolt hivatkozás, idézés;
- tárgyyszerűség;
- műismeret, kultúrtörténeti, motivikus asszociációk; különböző összefüggések megteremtése, tényekkel, ismeretekkel való bizonyítása;
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás;
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód;
- lényegkiemelés, rendszerező képesség;
- az érvelés minősége, az állítások igazolása, bizonyítása.

A szöveg megszerkesztettségének kritériumai:

(Elérhető pontszám: 20)

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet;
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányossága (pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya);
- az adott terjedelem megtartása.

**A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:
(Elérhető pontszám: 20)**

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A megadott három analitikus kritérium szerinti minősítés a pontskála alkalmazásával történik**TARTALMI KIFEJTÉS****Elérhető pontszám: 20****Teljesítménytartomány: 20-15 pont**

Az írásmű a témához tartozó nyelvi, irodalmi, nemzetiségismereti, kultúrtörténeti tudás alkalmazásával átgondolt és meggyőző gondolatmenettel reflektál a tételben megjelölt problémára. A vizsgázó tanújelét adja ítéloképességének, probléma-felismerésének, kritikus gondolkodásának, képes személyes reflexiókra, álláspontja megfogalmazására. Állításai kifejtettek, a példák, hivatkozások, helyénvalóak, egy sem alapul fogalmi, logikai tévedésen.

Teljesítménytartomány. 14-10 pont

Az írásmű a témához tartozó nyelvi, irodalmi, nemzetiségismereti, kultúrtörténeti tudás alkalmazásával reflektál a tételben megjelölt problémára, de érvei, példái nem mindig támasztják alá kellő mértékben állításait. Törekszik gondolatai pontos megfogalmazására, de a gondolatok közötti összefüggés helyenként nem világos. Az írásmű nem mindig tükröz kellő mélységű és részletességű tudást.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont

A kérdés kifejtését, a reflexiók megfogalmazását akadályozzák a közhelyek, önisméltések, tárgyi tévedések. Az írásmű logikai érvelése, példái, hivatkozásai, az önálló vélemény megfogalmazása kevésbé meggyőző. A főbb gondolatok nem különülnek el egymástól, a mondatok zavarosak.

A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE**Elérhető pontszám: 20 pont****Teljesítménytartomány: 20-15 pont**

Az írásmű egészének felépítése megfelel a feladatban megjelölt műfajnak, a témának és a témáról közölt gondolatoknak. Az írásmű szövegszerkezete koherens (pl. térbeli és időbeli viszonyok, logikai jelentésszintű kapcsolatok létrehozása, kulcsszók, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikus kapcsolatok megteremtése). A dolgozat mondanivalója egységes, szerkezetileg arányos. A gondolatmenete világos, a felépítés logikusan előrehaladó.

Teljesítménytartomány: 14-9 pont

Az írásmű szerkezeti egységeinek aránya nem hibátlan (pl. a vizsgázó nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelje, a gondolatok közötti összefüggés helyenként nem világos). A felépítés olykor következtelen, a gondolatmenet helyenként indokolatlan váltások, kitérők jellemzik, előfordulnak a nyelvi kapcsolóelemek kisebb bizonytalanságai. A vizsgázó nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelje, a szöveg néhány bekezdése akár elhagyható.

Teljesítménytartomány: 8-1 pont

Az írásműnek nincs igazán eleje, közepe és vége – nem halad egy meghatározott irányban. A gondolatmenet zavaros. A vizsgázó elvész a dolgozatban, mert állandóan váltogatja annak irányát (pl. logikai hézag, felesleges ismétlés, túlbonyolított mondatok).

A globális és a lineáris kohézió megteremtő eszközöket (pl. kötőszavak, névmások, utalószavak) nem/vagy rosszul használja – az írásmű széteső.

A terjedelem kirívóan rövid.

NYELVI MINŐSÉG**Elérhető pontszám: 20 pont****Teljesítménytartomány: 20-15 pont**

Az írásmű nyelvi nyelvi, stiláris regisztere egészében megfelel a feladatnak Írója egyértelműen, folyékonyan, gördülékeny fogalmaz. Az írásmű külön értéke az egyéni hangvétel, élvezetes, leleményes stílus. A mondat szerkesztés és a szóhasználat választékos.

Teljesítménytartomány: 14-9 pont

Az írásmű nyelvi regisztere lévi regisztere lél a téma és a vizsgahelyzet követelményeinek. A szókincs nem eléggé árnyalt, mondat szerkesztési, nyelvtani hibák fordulnak elő, nehezítik a megértést. Nyelvi-nyelvtani hibák is előfordulnak a dolgozatban.

Teljesítménytartomány: 8-1 pont

Az írásmű nyelvi regisztere csak kis mértékben felel meg a téma és a vizsgahelyzet stílári követelményének. A szókincs szegényes, a hangvétel nem felel meg az írásos művekkel szemben támasztott követelményeknek, szintelen stílus nehezíti a megértést. Gyakran fordul elő nyelvi-nyelvtani hiba.

A helyesírás értékelése

Az értékelő tanár a szövegalkotási feladat megoldásában fellelhető hibákat aláhúzza, majd az alábbiakban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó hibáinak összpontszámát: Hibapontok adhatók:

1. helyesírási hiba esetén (y-i, lágyjel, e-ä, o-ô, l-l', r-r', mássalhangzó hasonulás) hibánként (0,5) pont vonható le.
2. grammatikai hiba esetén (helytelen ragozás, nyelvtani nem, igeidő, folyamatos-befejezett ige, igevonzat, visszaható ige, előjárósó, kötőszó) hibánként (1) pont vonható le.
3. szóhasználati hiba esetén (helytelenül használt kifejezés, szórendi hiba) hibánként (0,5) pont vonható le.
4. központozási hiba esetén hibánként (0,25) pont vonható le.

A helyesírási hibák miatt összesen (15) pont vonható le az összteljesítményből.

Amennyiben az összpontszám nem egész szám, a kerekítés elfogadott szabályainak megfelelően felfelé vagy lefelé kell kerekíteni.

RÉSZLETES JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

A lehetséges tartalmi elemekben adott válaszoktól eltérő minden jó megoldás értékelendő.

1. Rozbor diela (možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

Pokusy Nika a Katicice silou lásky prekonať konvencie vyplývajúce z rozdielov medzi spoločenskými vrstvami

"No seberovné nikdy ony nebudú! Nemožno! Ona má vrodenu nežnosť a vznešenosť v pohyboch a vystupovaní, v pohľade i v každom slove. Katica je pekná, možno aj nádherná težačka – ale len težačka. Ona to nezatají nikdy, a čo by sa ako vyobliekala. Až teraz vidieť, čo znamená rod, pôvod, výchova... On, ktorý si zakladal na nej, tešil sa, ako sa ona prispôsobí, pozdvihne, stane sa jemu rovna – malomyselne ovesil hlavu. Nie, nepozdvihne sa, ona bude naveky už len težačka. A ten cit ho uráža do krvi, ponizuje, jeho, ktorý len nedávno balamutil všeličo o zblížení stavov, a pozdvihovaní ľudu..."

Martin Kukučín: Dom v stráni

Vychádzajúc z ukážky, rozveďte tému z určeného aspektu. Využite svoje vedomosti z dejín a teórie slovenskej realistickej literatúry. Osobitne sa sústreďte na Kukučínov román Dom v stráni (motívy a fázy lásky, reakcie rodičov, neprekonateľné spoločenské rozdiely, konflikty a ich riešenia, umelecké prostriedky, vaše dojmy a podobne).

Žáner úlohy je INTERPRETÁCIA.

Kukučín je predstaviteľom prvej vlny slovenského realizmu. Je vynikajúci rozprávač. Vo svojich poviedkach spracoval zážitky z oravského prostredia (Rysavá jalovica), zo študentského života (Mladé letá) a z pražského prostredia (Neprebudený). Zo zážitkov v Dalmácii vznikol román Dom v stráni. V centre jeho pozornosti stojí jednoduchý dedinský človek. O jeho chybách hovorí so zhovievavým úsmevom a každodenné konflikty rieši vždy harmonicky, často pomocou humoru. Ani on sa nevyhol problematike zemanstva (podobne ako Vajanský a Hviezdoslav). Vo vzťahu k nemu zaujal odmietavý postoj. Jeho rozklad zachytil v poviedke Keď báčik z Chochoľova umrie.

Bračské prostredie mu ponúklo nové podnety, ktoré spracoval vo forme románu. Základnú dejovú osnovu textu tvorí láska statkárskeho mládenca Nika Dubčiča a težačky Katicice Beracovej.

Motívy lásky u Nika: utopický záujem o ľud, manželstvom s Katicou sa chcel dostať bližšie k tejto vrstve, myslel si, že časom sa Katica pozdvihne na jeho úroveň a bude mu rovnocennou partnerkou.

Motívy lásky u Katicice: túžba dostať sa na spoločensky vyššie postavenie, vzbura proti predsudkom, voči tradičnému, patriarchálnemu spôsobu života, ale aj skutočná láska k Nikovi.

Fázy lásky: jej vzplanutie, ich vzájomná snaha priblížiť sa k spoločenskej vrstve toho druhého; Nikov rozchod s Katicou.

Reakcie rodičov na lásku Nika a Katicice: Katicin otec Mate Berac a Nikova matka šora Anzula sú prototypmi svojej triedy. Nepodporujú vzťah mladých, ale volia účinnú taktiku: "Nech sa schádzajú bez prekážky, ako praví snúbenci" (164). Tá napokon prinesie aj predpokladaný výsledok - sklamanie, dezilúziu a rozchod.

Konflikt medzi zemanstvom a težactvom autor nevyostruje, uspokojí sa len so zachytením triednych hraníc medzi ľuďmi, o čom svedčia aj slová Mateho Beraca: "Držme sa my už len každý svojho: motyka a krčah patria spolu".

Umelecké prostriedky: majstrovská kresba postáv, zachytenie duševných dianí, opisy prostredia, úvahy, monológy, idealizačné tendencie pri charakteristike Mateho Beraca a šory Anzuly, pravdivé zobrazovanie sociálnej skutočnosti, živá, hovorová reč, popretkávaná chorvátskymi výrazmi.

Asociácie, vlastné dojmy.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási-értékelési útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.

2. Porovnanie dvoch diel (možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

Miesto prírody, jej význam a umelecké stvárnenie v dielach Pavla Országha Hviezdoslava a Ivana Krasku

P. O. Hviezdoslav: Hájnikova žena (úryvok) Ivan Krasko: Šelest hory....

"len jeden pokyn, zášum lesný,
len jeden horskej riavy skok:
a duša už sa ladí k piesni,
tkne sa jej bičiek prečudesný-
a srdce hupká vozvysok;
len jedno orla skolotanie,
len jeden švihot sokola,
prez horu mužné zahvízdanie,
na holiach jeden záblesk vatry:
a nás už chváce povola,
duch už sa zažal, už sa jatrí,
.....

Navôkol zase bujné lesy:
smrek, jedľa, sosna v združnej zmesi
opreté husto bok o bok,
tak dvíhajú sa vozvysok
pretekom ku nebeskej báni,
ich úber války nestrhaný...
Sú ako prsteň, kruho-stena,
Kam chalupa je uzavrená
.....

Ó, koľko krahulcov a kaní!
Ó, koľko krkavcov tu kráče
A krúži v strehu kol a kol,
Mrak krídel metajúc na lány-
Zor zažlčený, hrvoľ mechy-
Zobáky práve vyostřili
Na tvrdých skalách úrazu
A pritom úklad umluvili:
.....
smrť nesú hniezdísk zo zápače."

Šelest hory zas hovorí
Piesňou v moje uši,
Veselého nečuť tónu,
Samé žiaľne plačú, stonú:
Hora možno tuší,
Že ju jeseň skoro vo sen
voženie, ponorí.

Biela breza vše obzrie sa-
Listie preč jej letí.
Na prsiach ho vychovala,
Jako matka deti-
Opustená bôľom stená:
dieťatká, vráťte sa!

Dlhá tráva zbohom dáva,
Po pás až sa kloní-
Veď už čaká na hrobára
-v biely hrob ho pozatvára-
dubec už jej zvoní.
"Boli časy," šepotá si:
na večnosť zaspáva.

Šelest hory ohlas storý
Rozzvučí mi v duši.
Veselého nečuť tónu,
Samé bôľne plačú, stonú-
duša, možno, tuší:
Storá tieseň vo večný sen
že ju raz ponorí.

Pomaly si prečítajte obidva texty a sledujte, ako sa v nich uplatňujú prírodné motívy. Pozorne si všimnite už samotné názvy básní. Sledujte rozdiely, s akými autori pristupujú k tejto téme. Uveďte, ako sa odlišnosť ich postojov uplatňuje v oblasti básnických prostriedkov.

Žáner úlohy je POROVNÁVACIA ANALÝZA.

Hviezdoslav je predstaviteľom kritického realizmu, Krasko literárnej moderny. Predovšetkým z tejto skutočnosti vyplývajú obsahové a formálne rozdiely medzi ich poéziou. Obidvoch ovplyvnil štúrovský romantizmus (ľudovosť, príroda, láska k vlasti), ktorý síce prekonal, ale jeho základné motívy každý podľa svojho umeleckého zamerania vbudoval do svojho diela. Krasko obdivoval Hviezdoslava, vychádzal z neho, no v básni Kritikovi naznačil cestu svojej osobnej lyrickej dráhy, sa značne odlišuje od predchádzajúcej realistickej básnickej školy. Príroda u obidvoch zohráva dôležitú úlohu, lenže má inú funkciu, význam a miesto.

Už v nadpise citovaných diel sa nachádza motív prírody. U Hviezdoslava nadpis Hájnikova žena nepriamo odkazuje na zviazanosť príbehu s ňou. U Krasku sám nadpis "Šeest hory" poukazuje na jej centrálné miesto. Obidvaja sa inšpirujú prírodou, ktorá vyjadruje iné obsahy:

Hviezdoslav ju obdivuje, čerpá z nej silu, optimizmus, inšpiráciu, osviežuje ho, má preň liečivý účinok, je mu útočiskom, partnerom, priateľom. (Prechádzky jarom, Prechádzky letom). Chalupu v úryvku ochraňujú stromy pred nebezpečenstvami vonkajšieho sveta. Pre mladých Čajkovcov stromy ako "prsteň, kruho-stena" znamenajú istotu, pokoj a ponúkajú im možnosť harmonického, až idylického života. Príroda však u Hviezdoslava tvorí nielen zákulisia, ale je aj organickou súčasťou deja. Obraz dravých vtákov je predzvesťou nastávajúcej tragickej udalosti. Autor na začiatku každej kapitoly medituje o prírode, opisuje ju, čím pripravuje nasledujúci dej.

Umelecké prostriedky: úvahovosť, opisnosť (stromy "opreté husto bok o bok; sú ako prsteň, kruho-stena), objektívny postoj autora, lyricko-epické dielo, obrazná reč (epiteta: zášum lesný, bičik prečudesný, mužné zahvízdanie, bujné lesy, nebeská báňa, opreté husto tvrdé skaly, úber nestrhaný, zor zažlčený), metafory (mrak krdel), prirovnanie (Sú ako prsteň, kruho - stena) zosobňovanie (...uľuvili úklad), aliterácia (koľko, krahulcov a kaní / koľko krkavcov tu kráče a krúži), inverzia (zášum lesný, horskej riavy skok, zor zažlčený, a podobne) hlásky "kr" vyvolávajú neprijemnú náladu.

Príroda u Krasku znázorňuje zložitú psychiku človeka na prelome storočia. Vo svojich básňach autor vychádza z prírodného obrazu, ku ktorému priraduje osobný motív. Inšpiruje sa zážitkom z pohľadu na prírodu (napr. Otcova roľa, Zmráka sa..., Topole, Šeest hory a podobne), ktorá je pochmúrna, smutná, sivá, hmlistá. Aj v citovanej básni možno sledovať významovú paralelu medzi prírodou a duševným stavom človeka (Šeest hory zas hovorí/ piesňou v moje uši; Šeest hory ohlas storý / Rozzvučí mi v duši). Jeseň symbolizuje zánik, koniec niečoho, beznádejnosť, smrť (...že ju jeseň skoro vo sen / vozenie, ponorí; lístie preč jej letí, čaká na hrobára, biely hrob hu pozatvára, na večnosť zaspáva, vo večný sen / že ju raz ponorí) vyvoláva pocity smútku, neistoty (Veselého nečuť tóny./ samé žiaľne plačú, stenú; breza opustená bôľom stená; storá tieseň; Hora možno tuší) , spomienky na minulosť (Šeest hory zas hovorí). Uvedené motívy a pocity sú charakteristické pre symbolizmus.

Umelecké prostriedky: náznakovosť, nedopovedanosť, fragmentárnosť, pochybovačnosť, vysoký stupeň subjektivity. Obraznosť: zosobňovania (Šeest hory zas hovorí / Hora možno tuší, tóny plačú, stonú, Biela breza vše obzrie sa, vychovala, napájala, stená, dlhá tráva zbohom dáva, čaká na hrobára). Metafory (breza>matka, lístie>deti,), prirovnanie (Jako matka deti), inverzia (veselého nečuť tónu) Krasko využije zvučnosť hlások, preto báseň znie impresionisticky (a,o,u,i,á,l,r,h,v).

Asociácia (Ady, francúzsky symbolizmus a podobne). Vlastné dojmy.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási-értékelési útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.

3. Premeny ideálu ženy v slovenskej literatúre (možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

Zamyslite sa nad dielami, ktoré ste do teraz čítali a pokúste sa chronologicky, podľa jednotlivých literárnych období zachytiť zmeny v zobrazovaní ženy. Môžete uviesť príklady aj z iných literatúr, napríklad z maďarskej, ale i z maliarstva, sochárstva a filmu.

Žáner úlohy je ESEJ.

Každá doba má svoj ideál ženy. Aké vlastnosti sa dostávajú do hodnotového rebríčka danej doby, závisí od rôznych faktorov, z ktorých uvádzame nasledovné: spoločenské zriadenie, tradície, filozofia, spôsob myslenia, životný štýl, sociálny stav, vzdelanosť a podobne. V dejinách spoločnosti miesto ženy - dcéry, ženy - milenky a ženy - manželky bolo silne ovplyvnené spoločenskými konvenciami. Odzrkadľuje sa to aj v literatúre. Mína a Marína boli poslušnými dcérami, podrobili sa rodičovskej vôli. Nemohli samostatne rozhodovať o vlastnom osude. Kollár vidí v Míne stelesnenie svojráznych vlastností Slovaniek. Vytvoril z nej symbol Slovanky (uviesť vlastnosti). Dilemu medzi povinnosťami voči vlasti a osobným šťastím riešil v prospech vlasti. Štúr sa v básni Rozžehnaní podobným spôsobom zrieka lásky k Márii, aby sa celou silou mohol venovať národnému hnutiu. Sládkovič na rovnakej úrovni chápe a prežíva lásku k žene a lásku k vlasti. Uňho sa tieto dva city vzájomne prelínajú a dopĺňajú.

V postave Eleny vytvára ideál Slovenky. Ona reprezentuje postavu z ľudu (uviesť vlastnosti). V období realizmu ideálom bola jednoduchá, pracovitá, statočná žena, ktorá sebaobetavo zápasila o prežitie (Mamka Pôstková, Turjanka, alebo Ťapáková Iľa kráľovná, ktorá sa vzbúrila proti zaostalému životu rodiny) V medzivojnovom období sú ženské postavy psychicky a fyzicky poznačené vojnou a následkami sociálnej neistoty (Eva Hlavajová, Ilčíčka, Makovka, Hana Meľušová, Jula Petrisková). Postavy lyrizovanej prózy nadobúdajú rozprávkové črty (Magdaléna), sú zrastené s prírodou, závisia od mužov (Malka).

Umelecká forma: lyricko-epické dielo, lyrická báseň, sonet, novela, poviedka, román. Metafory, prirovnania a podobne.

Asociácie z oblasti svetovej a maďarskej literatúry, z oblasti umenia.

Vlastný postoj.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási-értékelési útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.

4. Problematika slovenskej národnosti v Maďarsku (možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

" – Kto som ja vlastne? Slovák alebo Maďar? Chcel sa na to spýtať otca, ale nemal odvahu, videl, že jeho tieto veci nie veľmi zaujímajú. Opýta sa na to teda v škole. Ale ktorého učiteľa? Snáď Jozefa Kešiaru, on ich učí na slovenčinu. Či mu bude vedieť odpovedať na otázky? Hádám ani nie, je ešte mladý, teraz vyučuje prvý rok. On je tiež tunajší, ani nie tak dávno chodil ešte do školy, bývali neďaleko od nich. Občas sa aj stretávali. Neraz sa zhováral s jeho otcom, ale vždy len po maďarsky. Ani sa nepamätá, že by ho bol počul niekedy na ulici zhovárať sa po slovensky. Možno ani nie je Slovákom. O tom im ani v škole nikdy nehovoril. Starší by sa mali lepšie vyznať v týchto veciach. Opýta sa na to pána učiteľa Beloša. On ich síce neučí slovenčinu, ale on hovorí s nimi najviac po slovensky a ako zaujímavo, radosť ho je počúvať. A ako pekne vie rečníť! On ich učí dejepis, všetko vie, iste mu odpovie aj na otázky, ktoré ho v poslednom čase znepokojujú. Veru sa ho spýta, veď aj minule hovoril o niečom podobnom.- napadlo Janka, a to ho prinútilo,

aby si napol pamäť. "Nezabúdajte svoju materčinu!" – ozývali sa mu slová obľúbeného učiteľa. Koľko rečí vieš, toľkokrát si človekom..." – Nuž, ale čo je to materčina? – napadla Janka ďalšia otázka.

"Ten jazyk, ktorým hovoríme od malička...naučili sme sa ho od matky...máme ho najradšej a ovládame ho najlepšie, keďže ho používame najčastejšie..." zhŕňal Janko svoje myšlienky a ani sám sa nepamätal, kde ich počul, či doma alebo v škole. Zdalo sa mu však, že sú správne. – Nuž čo je moja materčina? – pýtal sa sám seba. To mu ešte nikto nepovedal. Doteraz sa mu zdalo, akoby sa táto otázka jeho ani netýkala, akoby "materčina, ktorú máme mať radi a máme sa jej pridržiavať", jestvovala mimo neho. Hoci aj on sa dorozumieva s kamarátmi a vôbec s ľuďmi pomocou reči. A to ani nie jedným, ale dvoma jazykmi, slovenským a maďarským....Tak, ktorý mu má byť ten bližší?

Michal Hrivnák: Chlapci zo Slepej ulice (úryvok)

Problematika národnostného jazyka, jeho hodnota a perspektívy v XXI. storočí z pohľadu mladej generácie

Interpretujte myšlienky detskej postavy z úryvku. Na základe svojich vedomostí z dejín a tradícií Slovákov v Maďarsku, ako aj na základe vlastných skúseností vyjadrite sa k tejto otázke!

Žáner úlohy je ESEJ.

Jedným z najdôležitejších etnických faktorov je jazyk, na základe ktorého sa jednotlivci danej národnosti priznávajú ku kolektívu. V úryvku Janko, žiak základnej školy, rozmýšľa o svojej identite a materinskom jazyku. Žije v národnostne miešanej obci, kde sa v komunikácii používajú obidva jazyky. Na svoje otázky by chcel dostať odpoveď od svojho učiteľa slovenčiny, ktorý používa tiež obidva jazyky. Najčastejšie však v každodennom styku so známymi hovorí po maďarsky. Tento moment popletie chlapca, zneistie v národnostnej príslušnosti učiteľa. Myslí si, že učiteľ slovenčiny by mal byť Slovákom.

Tieto názory odzrkadľujú konzervatívne myslenie z obdobia polovice XX. storočia. V dnešnom období sa problematika národnostnej príslušnosti a materinského jazyka dostáva do iného svetla, iných súvislostí. Slováci v Maďarsku zo svojej pôvodnej vlasti, z Horného Uhorska prišli na Dolnú zem približne pred 300 rokmi. Vtedy ešte neexistoval jednotný spisovný jazyk. Každý hovoril nárečím svojho užšieho regiónu. Od ich príchodu sú v blízkom kontakte s maďarským jazykom a kultúrou, hovorí sa o nich, že sú bikultúrni a bilingválni. V posledných desaťročiach sa jazyk dolnozemskej Slovákov posúva do úzadia. (Divičanová, Uhrinová, Žiláková). Spisovná slovenčina vďaka tomu, že je "esperantom slovanských jazykov" nadobúda novú hodnotu aj v myslení mladých. Asociácie z oblasti dolnozemskej literatúry. Osobné skúsenosti, názory.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.